

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1093841/12

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד, הרב מאיר קאהן, הרב יעקב מ' שטיינהויז

התובע: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר מאיר פרץ)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ישראל קדמי)

הנדון: דחיית תביעת לביטול הסכם בגין טענת כפיה

החלטה

בפנינו תביעת אב להפחתת מזונות.

ונזכיר את האמור בהחלטת בית הדין מיום כ"ה בתשרי תש"פ (24.10.19):

למעשה לצדדים הסכם גירושין מחודש יוני 2017 אשר במסגרתו התחייב האב בסך 1000 ש"ח עבור כל ילד, לששה ילדים (סה"כ 6000 ש"ח).

ייקבע מועד דין בהקדם בפני הרכב מלא, בתביעת האב להפחתת מזונות.

במידה והמשיבה לא תופיע לדיון הנ"ל כפי שלא הגיבה עד כה, בית הדין ישקול מתן החלטתו אף ללא שמיעת עמדתה.

כיום, טוען בא כוח האב: האב מוגדר "נכה" עם 100 אחוז נכות, יש מסמכים, נכות נפשית, בזמנו הוא חתם על הסכם גירושין לפיו הוא צריך לשלם 6000 ש"ח עבור דמי מזונות, אך הוא אולץ לחתום על הסכם זה כי איימו עליו שאם לא יחתום יכניסו אותו לכלא. עורך הדין של האישה אמר לו זאת. לא הייתה לו ברירה ולכן עשה הסכם בו נכתב סכום של 6000 ש"ח לדמי מזונות. הוא חי מקצבת נכות.

האב טוען: המל"ל הורידו לי את התלויים, אני מקבל 3100 ש"ח והאישה לוקחת מכך 1600 ש"ח, ומל"ל לוקח לי עוד 1200 ש"ח בגלל החוב של 80,000 ש"ח למזונות ילדים, וכן 20,000 ש"ח בהוצל"פ חוב מזונות.

מוסיף בא כוח האב: במצב זה האב לא מצליח לשלם וגם מתדרדר. איימו עליו ונוכל להיבדק בפוליגרף על כך. האישה מקבלת סיוע בשכ"ד בסך 3900 ש"ח, נבקש למחוק את המזונות או סך ריאלי.

מגיב בא כוח האם: הצד השני ערך את ההסכם. בא כוח האב והאב ערכו את ההסכם. אף אחד מאתנו לא ערך את הסכם, קבלנו הסכם גמור ומוכן. האב התחייב לשלם והשאיר את האישה והילדים בלי אבא, והלך לאילת, בלי הסדרי שהות ובלי לבדוק מה אתם. אין בכלל הסדרי שהות, פעם בחצי שנה הוא לוקח אותם לאילת. וכשהם מגיעים אליו, הוא דורש כספים. סך המזונות 6000 ש"ח כולל אף כלכלה ומדור. האישה קבלה בגירושין 80 אחוז משכר הדירה, בשל נכותו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

של האב, אך כשהתגרשו הפחיתו לה, ואז העלו לה שוב, עכשיו היא מקבלת 80 אחוז משכר הדירה. היא מקבלת כיום כפי שקבלה בעת ההסכם. הבעל אנס את האישה לחתום על ההסכם כדי שתקבל את הגט. עורך הדין שלו היה אף אז. הוא סירב לתת את גיטה והיא נאלצה לחתום אף שרצתה יותר, כדי להשתחרר, כי הוא היה חולה. האב עובד, הוא צורך סמים. יש לו יכולת הכנסה ומצדף הסכם שכירות של 1900 ש"ח ודורש 2100. האב לא ישלם חינוך או טיפול. לאישה אין יכולת לשלם צהרון. הסך 6000 ש"ח כולל הוצאות חריגות וחינוך. האב ריצה מאסר בגין עברות סמים. סך המזונות הוא מינימום.

האישה מצהירה: בפועל אני מקבלת כל חודש 3400 מהמל"ל. וכן 1600 מהוצאה לפועל. אני מקבלת כ-5000 ש"ח בכל חודש. הוא הגיע להסדר תשלומים עם הוצל"פ ומל"ל. הוא עשה עבודות שירות ולכן יכול גם לעבוד.

האב מגיב: הייתי תחת איום במצב פסיכומי, עורך הדין שלי הכין את ההסכם, עורך הדין שלי אמר לי שלא לחתום, יצאתי מגבעת שאול במחלקה סגורה. אני בקשתי מעורך הדין שלי להכין הסכם. הכנתי הסכם נמוך, בקשתי מעורך הדין שלי, עורך הדין שלה אמר לי תחתום על 6000 ש"ח לחודש, פחדתי מאוד שיכניסו אותי לבית סוהר. אין לי הקלטה או מסמך שהוא אמר שהוא יכניס אותי לבית סוהר. ביום ההסכם, הוא אמר לי, בעצם לא יודע מתי זה היה.

בא כוח האישה מגיב: הבעל סירב לתת גט לאישה, לא איימתי עליו שאכניס אותו לכלא. לא איימתי עליו איום אחר.

האב מוסיף: אין לי יכולת לשלם אני מוכר נפשית. החוב עובר אלי.

לשאלת בית הדין מה כן יוכל לשלם לאם מזומן כמזונות ילדים? מגיב האב: לא אוכל להתחייב, מצבי מתדרדר.

עד כאן עיקרי טענות הצדדים ההדדיות.

ובכן, בית הדין האזין לתביעת האב-התובע, ולא מצא בה הצדקה להפחתת סך המזונות עליו הוא התחייב בהסכם הגירושין.

ונבאר.

כידוע בדין, לא ניתן להפר או לבטל הסכם גירושין, אלא במסירת מודעה קודמת כשישנה טענת אונס (מה שלא ארע בנידון דנן) או כאשר קיים שינוי נסיבות משמעותי, ויש אומדנא ששני הצדדים מסכימים שעל דעת המצב החדש לא נחתם ההסכם.

בנידון דנן, לא מצויים שני הגורמים הנ"ל.

בית הדין עיין בהסכם הגירושין מחודש יוני 2017 ושם נאמר שכל ששת הילדים במשמורת האם, מזונות ילדים בסך 6000 ש"ח, וכן שסך זה כולל את כל הוצאות הילדים, כולל מדור והוצאה רפואית. כן נרשם שם שהאישה מוותרת על כתובתה. בסעיף 11 שם נרשם כי פרט לאמור, לא תהיה להם כל תביעה זה כלפי זה בעניין, והסכם זה מהווה הסדר סופי ומוחלט של כל התביעות ההדדיות זה כלפי זה. ובסעיף 12 אף נרשם כי הצדדים מצהירים שחתמו על ההסכם מרצונם החופשי לאחר שהתייעצו עם באי כוחם והבינו היטב את משמעות ההסכם ותוצאותיו.

כך שהצדדים הצהירו שהם חתמו על ההסכם מרצונם החופשי לאחר שהתייעצו עם באי כוחם והבינו היטב את משמעות ההסכם ותוצאותיו, וזה שולל כל טענה לאונס או כפייה הנטענת עתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כן ראו האמור בהחלטת בית הדין שאישרה את ההסכם שבין הצדדים, מיום י"ב בסיון תשע"ז

(6.6.17):

הצדדים נשואים זה לזה ולהם ששה ילדים משותפים. מתדיינים בתביעת האישה לגירושין. בהופעתם בפנינו הגישו הסכם גירושין, ומבקשים לאשרו כפס"ד. הצדדים קיבלו בקגא"ס (קנין גמור אגב סודר) את התחייבותיהם שבהסכם. האישה מחלה כתובתה ותוספת כתובתה עם קבלת הגט. הצדדים הסכימו שהדיין הח"מ ידון בעניינם וייתן תוקף של פס"ד להסכם המצורף. לאחר שמיעת הצדדים ובהתאם להסכמתם פסקנו:

1. הצדדים יתגרשו זמ"ז כדמו"י בהתאם להסכמתם.

2. בית הדין מאשר את הסכם הגירושין נושא חותמת ביה"ד מיום 6.6.2017, בן 3 עמודים ובו 12 סעיפים, ונותן לו תוקף של פסק דין.

כך שבית הדין הצהיר שהצדדים ביקשו לאשר את ההסכם, וקבלו בקניין את ההתחייבויות שלהם בהסכם.

אין ספק שבית הדין דאז לא היה מאשר הסכם, לו היה לבית הדין חשש קל שבקלים, כי מי מהצדדים נתון תחת איום או כפיה.

בית הדין דנן האזין לטענת האב באשר לטענתו כי ההסכם נכפה עליו על ידי בא כוח האם - הנתבעת, שאמר לו שאם הוא לא יחתום, הוא יכניס אותו לכלא, אך לא נוכל להסתמך על כך כדי לבטל את ההסכם וזה מחמת כמה טעמים:

א. עורך הדין של האישה הכחיש בתוקף שאיים על הבעל לחתום על ההסכם.

ב. הבעל מודה שאין לו מסמך או הקלטה להוכיח את טענתו כי הוא אוים לחתום על ההסכם.

ג. אין חולק שהבעל עצמו יזם את ההסכם והוא הגיש אותו לחתימת האישה, כך שההנחה הבסיסית היא שהוא זה שרצה את ההסכם מיוזמתו, ונראה שאף דחף לקדמו.

ד. מעבר לכל האמור; וכי איום על הכנסה למאסר הינו כפייה? וכי ביכולתה של האישה או בא כוחה להכניס את התובע למאסר, וכי זה בסמכותם? אז אם אין חשש אמיתי, אז ממה היה על התובע לחשוש, והיכן יש כאן איום?

למעשה, הסכם הגירושין מיטיב עם התובע. כאשר לפי ההסכם האישה ויתרה על כתובתה, וסך המזונות נמוך משמעותית לכל ילד. מדובר על 1000 ש"ח לילד כולל מדור וכל ההוצאות, כולל הוצאות חריגות בחינוך ובריאות, כאשר בדרך כלל דמי מזונות הכוללים את הרכיבים כולם, עומדים על סך הגבוה מ 1000 ש"ח לחודש לילד. עובדה זו תומכת בהנחה הבסיסית, כי הבעל, התובע דנן, הוא זה ש"רדף" אחרי האישה, כדי שתחתום על הסכם זה המיטיב עמו כלכלית.

ועוד נוסף, עברו שנתיים וחצי מעת ההסכם ועד התביעה. אם התובע כן בטענתו כי הוא נכפה על ההסכם, היה עליו לזעוק מיד על כך שהוא רומה בכפיה! ואי אפשר להבין ולקבל שאדם ממתין עם טענה כזה שנתיים וחצי.

וראה תשובת הרא"ש (מובאת בשולחן ערוך חושן משפט סימן ס"א סעיף ט' וכן בסימן צ"ח סעיף ב') הטוען כי שטר ישן שלא גבו אותו זמן רב לאחר מועד פרעונו, יש לבודקו האם אכן הוא שטר כשר. בנוסף, ידוע הדין בהלכות אונאה (שולחן ערוך חושן משפט סימן רכ"ז סעיף ז') "עד שיראה לתגר או לקרוביו", דהיינו שיהוי התביעה לאחר זמן סביר המאפשר בדיקת המחיר האמיתי, מוכיח על

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מחילתו והסכמתו של המתאנה למחיר הגבוה ששילם בעד המוצר. גם בנסיבות דידן, חלוף הזמן מעת ההסכם ועד להגשת התביעה, מאשש את ההנחה כי אכן הסכם הגירושין נחתם לשביעות רצונו של התובע, כאמור.

בנוסף, על פי האמור בסעיף 17 לחוק החוזים (חלק כללי, ב) אכן ניתן להעלות טענה לביטול הסכם עקב כפיה, אולם סעיף 20 שם קובע כי:

ביטול החוזה יהיה בהודעת המתקשר לצד השני תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על עילת הביטול, ובמקרה של כפיה – תוך זמן סביר לאחר שנודע לו שפסקה הכפיה.

ברם, בנסיבות דנן נראה כי חלפו שנתיים וחצי מאז אישור ההסכם, והשיהוי כבר בלתי סביר, מה שמוכיח כי לא הייתה כל כפיה על התובע כטענתו.

בנוסף, כידוע, נדרשת ראיה משמעותית לביטול הסכם שנחתם בין צדדים וקיבל תוקף של פסק דין. וראה בעניין זה פסק דין בית הדין הרבני האזורי בטבריה, (תיק 814807/3), שם כתבו בעניין דומה:

ביחס לטענה שבעת החתימה על ההסכם הבעל היה מאושפז ייאמר כדלהלן: מאחר שבפנינו הסכם גירושין בר תוקף עם פסק דין המאשרו, נטל הראיה להעדר כשירות הבעל בעת חתימת ההסכם מוטלת עליו. מהתיקונים שהבעל ביקש לבצע בכתב ידו בגוף ההסכם במועד חתימת ההסכם נראה שבאותה עת הבעל היה כשיר וידע לעמוד על זכויותיו.

וראה אף התבטאות דומה מאת שופט בית המשפט לענייני משפחה כפר סבא, (תמ"ש 3351/07), שם נכתב:

אלא שבנדון, מצאתי כי התובע לא עמד בנטל הראיה הכבד המוטל על שיכמו להוכחת פגמים חמורים שכאלו בכריתתו של הסכם הגירושין, הכול כפי שיפורט בהמשך הדברים.

כך שהליך לביטול הסכם הינו הליך אשר נדרשת בו הוכחה משמעותית, וכנגזרת מכך, במידה ומתברר כי לא הוצגה ההוכחה המשמעותית הנ"ל, בית דין זה נוהג לחייב בהוצאות משפט לטובת הצד השני וטובת אוצר המדינה, על ניהול הליך סרק.

בנוסף לכל האמור, בית הדין מתרשם כי חרף נכותו הנפשית, האב יכול להתפרנס ולעבוד, אך כמובן שהחלטה דנן אינה מסתמכת על התרשמות זו.

יש לצמצם מאוד את ההחלטות לביטול הסכמים

משפט זה שבכותרת, הוא עמדת בית הדין העקרונית, כאשר חדשות לבקרים מוגשות תביעות לביטול הסכמים, תביעות שבדרך כלל אין בהם ממש, אלא שהצד שרוצה להרוויח עוד או שמצא עילה לחזור בו מההסכם עליו חתם, אולי מפני שהבחין בחוסר כדאיות, "מנסה את מזלו" בתביעה לביטול ההסכם – אולי יצליח לו, ופונה לבתי הדין ובתי המשפט לתת יד למהלכים אלו.

ונזכיר לדוגמה את האמור בפס"ד בית המשפט לענייני משפחה כפר סבא (בתמ"ש 028977/02 ותמ"ש 028978/02) באשר לכך:

בית המשפט אינו אמור לשמש אפוטרופוס לאנשים בגירים ולהחלטותיהם, אשר היו צריכים לשקול את שיקוליהם ולבדוק את יכולותיהם הכלכליות טרם כניסתם להתחייבות. בית המשפט לא ישחררם מהתחייבות לא כדאית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בדיעבד, שהרי טעות בכדאיות עסקה אינה עילה לביטול הסכם. שאם לא כן, ייטען שבית משפט נקט בגישה פטרנליסטית. משקיבלה האישה החלטה לחתום על ההסכם ומשהתרשמתי כי התובעת חתמה על ההסכם מרצונה החופשי, יש לכבד הסכם זה.

מדיניות שיפוטית ראויה תומכת בכיבוד הסכמים שנערכו בין צדדים, על אחר כמה וכמה שנערכו בכתב וביתר שאת משאושרו וקיבלו תוקף של פסק דין על ידי בית משפט, לאחר שבית משפט השתכנע בהבנתם, הסכמתם ורצונם של הצדדים. אם לא נלך בדרך זו, תיגרם בוקה ומבולקה ואנדרלמוסיה. היציבות המשפטית תיפגם, צדדים שעורכים הסכמים ומשיגים הישגים לא יוכלו להיות בטוחים שההישגים יעמדו בעינם ולא יוכלו להתנהל על פי ההסכם.

הבקשה לביטול ההסכם הוגשה כארבע שנים לאחר השגת ההסכם. במהלך שנים אלה לא פעלה לביטול ההסכם, רק משהגט היה בכיסה, כמו גם הכספים שקיבלה במסגרת ההסכם – הגישה התביעה לביטולו. לא החזירה הכספים שקיבלה עובר להסכם עד היום ולא גילתה הכספים שצברה במהלך הנישואין ונשארו בכיסה.

כל התנהלותה של התובעת חסרת תום לב מעיקרה.

אף בנידון דנן נוכל לקבוע כנ"ל, כי התנהלותו של התובע היא חסרת תום לב מעיקרה. התובע לא פנה לבית הדין לביטול ההסכם כבר שנתיים וחצי, ועתה, כשהחובות שלו ברשויות השונות תופחים, הוא "נזכר" לפתע, כי ההסכם נכפה עליו, אף שאין לו כל הוכחה לכך.

לאור כל האמור, בית הדין לא מצא כל ממש בתביעת האב להפחתת מזונות או לביטול ההסכם, והתביעה נדחת.

לאור הטרחת המערכת לחינם והטרחת הנתבעת לחנם, בית הדין אף מחליט לאשר את בקשת האם (בסעיף 18 לתגובתה לתביעת האב) לפסיקת הוצאות משפט כנגד התובע.

לאחר הפעלת שיקול הדעת, בית הדין מחליט שלא לחייב את התובע בהוצאות משפט לטובת קופת המדינה, אך מחליט לחייבו בהוצאות משפט בסך 2000 ש"ח לטובת הנתבעת, לגבייה מיידית.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ו' בכסלו התש"פ (04/12/2019).

הרב יעקב מ' שטיינהויז

הרב מאיר קאהן

הרב יצחק אושינסקי – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה